

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՎԻՐԱԿՆԵՐԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

Հնդկաստանի Մալաբար Ուդափառ Ասորական Եկեղեցու կաթողիկոս Նորին Սըրբությունն Տ. Բասիլիոս Մար Թումա Մատթեոս Ա-ի հրավերով և Նորին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի օրհնությամբ Հնդկաստան մեկնեցին Վրաստանի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Գևորգ եպիսկոպոս Սերայդարյանը և Ավստրալիայի ու Նոր Զելանդիայի թեմի հայոց առաջնորդ Տ. Ադան եպիսկոպոս Բալիոյանը: Նրանք մասնակցեցին Հնդիկ Մալաբար Եկեղեցու կաթողիկոսության վերահաստատման 70-րդ տարեդարձի տոնակատարությանը:

Այս կապակցությամբ, բացի Հայ Եկեղեցու ներկայացուցիչներից, վերոհիշյալ հանդիսություններին մասնակցում էին քույր Եկեղեցիների բազմաթիվ ներկայացուցիչներ:

Տոնակատարությունները տևեցին 12 օր՝ սեպտեմբերի 4-ից մինչև 15-ը ներառյալ: Այս օրերի ընթացքում պատգամավորները Մալաբար Եկեղեցու մի խումբ բարձրաստիճան հոգևորականների առաջնորդությամբ եղան մի շարք քաղաքներ՝ Դելի, Բոմբեյ, Քոչին, Բոթայամ, Թրիվանկորում, Մադրաս՝ ամենուրեք արժանանալով ժողովրդական ջերմ ու խանդավառ ընդունելության:

Հայկական եկեղեցիներ

Հուլիս Է. երբ հեռավոր երկրներում, Հայաստանի սահմաններից շատ հեռու, հայը տեսնում է հայկական եկեղեցիներ: Պատգամավորության շրջագայած քաղաքներից երկուսում կային հայկական եկեղեցիներ՝ Բոմբեյում Ս. Պետրոս, իսկ Մադրասում՝ Ս. Աստվածածին (կառուցված 1712 թվականին), որոնցում հայ պատվիրակները Հրեկաստանի հայոց թեմի հոգևոր հովիվ Տ. Սարգիս քահանա Թաճյանի մասնակցու-

թյամբ մատուցեցին պատարագ՝ փոխանցելով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի և Ս. Էջմիածնի օրհնությունը և հայաստանցի ժողովրդի ողույնը տեղի հայությանը:

Տոնակատարությունների ծրագիրը շատ էր ծանրաբեռնված: Ծրագիրն սկսվում էր առավոտյան ժամը 8-ից և տևում մինչև կեսգիշեր: Հայ Եկեղեցու պատգամավորությունը միշտ սիրով մասնակցում էր հոբելյանական բոլոր միջոցառումներին:

Պատգամավորությունները, ըստ ծրագրի, այցելեցին Հնդկաստանի տարբեր քաղաքների եկեղեցիներ՝ Քուրիչի, Թիրուվալայի, Նիրանոմի Ս. Աստվածածին եկեղեցին, որտեղից, ըստ ավանդության, իր քարույջությունն է սկսել Ս. Թովմաս առաքյալը, այնուհետև Պարիմալայի Ս. Գրիգոր եկեղեցին, որտեղ գտնվում է Արևելքի Ասորի Եկեղեցու 20-րդ դարի միակ սրբի՝ Պարիմալայի Մար Գրիգորիոսի գերեզմանը: Մար Գրիգորիոսը վախճանվել է 54 տարեկան հասակում (1848—1902):

Վերոհիշյալ եկեղեցիներում հայ պատգամավորները կարդացին քարոզներ և աղոթքներ:

Սեպտեմբերի 9-ին, հինգշաբթի.—Այսօր, ժամը 9.30-ին, «Սոֆիա Սանթրում» տեղի ունեցավ խորհրդակցություն աստվածաբանական, կրոնական և եկեղեցիների միության վերաբերյալ մի շարք հարցերի շուրջ: Խորհրդակցությանը նախագահում էր Մալաբար Եկեղեցու միտրոպոլիտ Մար Գրիգորիոսը:

Սեպտեմբերի 10-ին, ուրբաթ.—Պատվիրակության մեկ մասը, ներառյալ հայ պատգամավորները, Մար Գրիգորիոս միտրոպոլիտի առաջնորդությամբ, այցելեց Բոթայամի Ս. Թովմաս առաքյալի անվան Հոռմեա-

կաթոլիկ աստվածաբանական ճեմարան: Այստեղ պատվիրակությունը ծանոթացավ ճեմարանի տարբեր բաժիններին, ուր սովորում են 340 ուսանողներ: Նույն ճեմարանի սրահում պատվիրակները հանդիպում ունեցան ուսանողության հետ:

Երեկոյան «Սոֆիա Սանթրում» պաշտոնական ընթրիք տրվեց Քոթայամի Մալաբար Եկեղեցու ճեմարանի սրահում, որի հիմնարկեքը կատարել էր Ամենայն Հայոց Ս. Ս. Վապգեն Ա կաթողիկոսը 1963 թվականին:

Նախքան պաշտոնական ընթրիքը Հայ Եկեղեցու պատվիրակությունը հանձնեց Ս. Ս. Վապգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի նվերները Մատթեոս Ա կաթողիկոսին: Այս առթիվ Մալաբար Եկեղեցու հոգևոր պետը խնդրեց, որ իր եղբայրական ողջույնները փոխանցվեն Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին:

Սեպտեմբերի 11-ին, շաբաթ.—Առավոտյան հայ պատվիրակությունը ներկա եղավ ս. պատարագին «Սոֆիա Սանթրի» եկեղեցում: Պատարագիչն էր Պողոս Մար Գրիգորիոս միտրոպոլիտը:

Նախաճաշից հետո «Սոֆիա Սանթրում» գումարվեց քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչների խորհրդակցության երկրորդ նիստը, ուր քննարկվեցին՝

1. Աստվածաբանական-դավանաբանական հարցեր.

2. Կանոնական հարցեր.

3. Գործնական հարցեր:

Խորհրդակցության ավարտին շնորհակալական խոսքով հանդես եկավ Պողոս Մար Գրիգորիոս միտրոպոլիտը:

Կեսօրին Մար Մակարիոս միտրոպոլիտի հետ մի խումբ պատվիրակներ այցելեցին մի կուսանաց վանք, ապա նաև՝ վանականների մի վանք: Երկու վանքերում էլ Հայ Եկեղեցու ներկայացուցիչները հանդես եկան քաղով, աղոթքով և շարականների երգեցողությամբ:

Սեպտեմբերի 12-ին, կիրակի.—Առավոտյան ժամը 7-ին Քոթայամի «Սոֆիա Սանթրի» եկեղեցում պատարագեց Մալաբար Եկեղեցու Ամերիկայի թեմի միտրոպոլիտ Մար Մակարիոս սրբապանը:

Ժամը 10-ին Վրաց Եկեղեցու կաթողիկոս Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ը Քոթայամի Մայր եկեղեցու բացօթյա սրահում մատուցեց հանդիսավոր ժամերգություն: Ժամերգության ավարտին հրավիրվեցին նաև Հայ Եկեղեցու ներկայացուցիչները հայերեն հոգևոր երգեր երգելու:

Նույն օրը, ժամերգությունից հետո, Ս. Աղան եպս. Բալիոյանը մեկնեց իր թեմ Ավստրալիա:

Ժամը 14-ին քույր Եկեղեցիների պատվիրակությունները եկեղեցական թափոքով շարժվեցին դեպի «Նեհրու» ստադիոն:

Ժամը 15.30-ին «Նեհրու» ստադիոն ժամանեց Հնդկաստանի պրեզիդենտ Զիանի Զաիլ Սինգի, որը, պատգամավորների ողջունելուց հետո, բարձրացավ հանդիսության ամբիոն, երկու կաթողիկոսների հետ միասին: Հնչեց Հնդկաստանի պետական հիմնը, որին հաջորդեց Տերունական աղոթքը: Ծրագրի առաջին մասում ճառերով հանդես եկան Նորին Սրբություն Բասիլիոս Մար Թումա Մատթեոս Ա կաթողիկոսը, դոկտ. Մար Գրիգորիոս միտրոպոլիտը, դոկտ. Պ. Կ. Ալեքսանդերը՝ պրեմիեր-մինիստրի գլխավոր քարտուղարը, պրն. Բ. Քարունաբարան՝ Քերալայի շեֆ մինիստրը և ուրիշներ:

Վերջում ճառով հանդես եկավ Հնդկաստանի պրեզիդենտը:

Ընդհակալական խոսքով հանդես եկավ նաև Ս. Մատթեոս Մար Կուրիլոս ընտրյալ կաթողիկոս միտրոպոլիտը:

Ծրագրի երկրորդ մասում խոսք առան հյուրերը, որոնք ընթերցեցին իրենց հոգևոր պետերի գրավոր ուղերձները: Հայ Եկեղեցուց Ս. Գևորգ եպիսկոպոսը ներկայացրեց Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Ս. Ս. Վապգեն Ա Վեհափառ Հայրապետի հետևյալ ուղերձը.

Սիրելյալ Եղբայր Մեր ի Քրիստոս.

Անհուն ուրախությամբ ողջունում ենք Ձեր տոնական այս օրերը նվիրված Ձեր Սուրբ Եկեղեցու Կաթողիկոսության վերահաստատման 70-ամյակին:

Ձեր պատմական Եկեղեցին առաքելական դարձած Սուրբ Թումայի հիշատակով նաև մեր օրերին քրիստոնեական հավատքի ամենամուր ալոններից մեկն է հանդիսանում ամբողջ Արևելքում և, որը շնորհիվ Ձեր իմաստուն ղեկավարության և Սուրբ Աթոռի միաբանության ջանքերի, շարունակում է իր սուրբ առաքելությունը հետզհետե առավել փայլուն իրագործումներով Հնդկաստանում և ամբողջ աշխարհում:

Իրոք վաղուց ի վեր Ձեր Եկեղեցին իր անփոխարինելի ուրույն տեղն է գրավում այսօրվա քրիստոնյա աշխարհում և իր շատ գործուն մասնակցությունն է բերում քույր Եկեղեցիների էկումենիկ հարաբերությանց զարգացման ճանապարհի վրա:

Այդ հարաբերությունները հատկապես շերտ են ու սրտագին ձեր և մեր քույր Եկեղեցիների միջև, մանավանդ Մեր գահակալության շրջանին, ահա ավելի քան քառսնինգ տարիներից ի վեր: Մենք միշտ հոգեկան մխիթարությամբ ենք հիշում Մեր այցելությունը Ձեր Աթոռին 1963 թվականին և Ձերդ Սրբո-

թյան ու Ձեր Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգևորականների այցելությունները Սուրբ Էջմիածին:

Ձեր և մեր Եկեղեցիները ու Մենք՝ անձամբ երկու Գահակալներս, եղբայրական սիրով միշտ միատեղ ենք աղոթում և գործում, ի խնդիր Քրիստոսի Ավետարանի լույսի հզոր ճառագայթումի և ի խնդիր միջազգային կյանքում խաղաղության ամրապնդման, մեր օրերի փոթորկահույզ այս աշխարհի վրա:

Այս պատմական պահին, երբ, դուք և մենք ոգեկոչում ենք անմահ հիշատակը Սուրբ Թումաս Առաքյալի և տոնախմբում ենք հիմնադրումը Ձեր Սուրբ Եկեղեցու, Մենք Ձեզ ենք հղում Սուրբ Էջմիածնի Մայր Աթոռի և Մեր Եկեղեցու ներկայացուցիչները Գերաշնորհ Տ. Գևորգ եպիսկոպոս Սերայդարյանին, առաջնորդին Վրաստանի Հայոց թեմի և Գերաշնորհ Տ. Աղան եպիսկոպոս Բալխոյանին, առաջնորդին Ավստրալիայի և Նոր Զելանդիայի հայոց թեմի, որոնք Ձեզ պիտի բերեն Մեր և Առաքելական Եկեղեցու եղբայրական սիրո ողջուններն ու ամենաբարի մաղթանքները Ձեր արևշատության և Ձեր Եկեղեցու պայծառության համար:

Թող բարին Աստված հաստատուն և անսասան պահպանի Ձեր առաքելական Սուրբ Աթոռը և Ձերոջ Սրբության շնորհի կենաց երկար սարիներ երջանիկ հովվապետությամբ:

Թող Տերը հավետ խաղաղության մեջ պահի ձեր հավատացյալ ժողովուրդը և մարդասեր Հնդկաստանը միշտ հարատև վերելքի և ծաղկման մեջ:

Վ Ա Ջ Գ Ե Ն Ա
ՎԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

25 օգոստոս 1982 թ.

Սեպտեմբերի 13-ին, երկուշաբթի.—Այսօր պատգամավորությունը մեքենաներով դուրս եկավ Քոթայամից և հասավ Քերալա նահանգի մայրաքաղաք Տրիվանդրում:

Հյուրերը տեղավորվեցին Տրիվանդրումի Մոսկովտ հյուրանոցը: Այնուհետև Մատթեոս Ա կաթողիկոսի առաջնորդությամբ նրանք այցելեցին Տրիվանդրումի թեմական առաջնորդարան: Այստեղ կաթողիկոսին և պատգամավորներին ընդունեց Տրիվանդրումի միտրոպոլիտ Գիվարգիյ Մար Դիոսկորոսը: Մատթեոս Ա կաթողիկոսը կատարեց նորակառույց սրահի օրինության կարգը: Ճառերով հանդես եկան Մալաբար Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգևորականները, լուդի հինգ մինիստրներ, պետական պատասխանատու անձինք և պատգամավորներ:

Հայ Եկեղեցու և Վեհափառ Հայրապետի անունից շնորհավորական խոսքով հանդես եկավ Տ. Գևորգ եպիսկոպոսը:

Սեպտեմբերի 14-ին, երեքշաբթի.—Ժամը 7-ին՝ ա. պատարագ Տրիվանդրումի Ս. Գևորգ Մայր եկեղեցում: Պատարագիչն էր Մատթեոս Ա կաթողիկոսը:

Ժամը 13-ին, ի պատիվ հյուրերի, Մոսկովտ հյուրանոցում պաշտոնական ճաշկերույթ տվեց Քերալայի շեֆ մինիստր պրն. Բ. Քարունաքարանը:

Նույն օրը, ժամը 18-ին, հյուրերը ժամանեցին Մադրաս, ուր և այցելեցին Ս. Թովմաս եկեղեցին: Եկեղեցու կենտրոնում գրանցվում է Հնդկաստանի առաքյալ Ս. Թովմասի գետնահարկ գերեզմանը, որի շուրջ բոլոր պատգամավորները հերթով երգեցին հոգևոր երգեր:

Սեպտեմբերի 15-ին, չորեքշաբթի.—Ժամը 11.15-ին հյուրերը Մադրասից մեկնեցին Դելի: Նույն օրը, ժամը 24-ին, պատգամավորները Դելիի օդանավակայանից վերադարձան իրենց երկրները՝ անմոռանալի տպավորություններով:

Սույն տեղեկությունները քաղվել են Տ. Գևորգ և Տ. Աղան եպիսկոպոսների՝ Հայոց Հայրապետին ներկայացրած պեկուցագրերից՝ դեպի Հնդկաստան կատարած իրենց ուղևորության մասին:

